

IV

(Informace)

INFORMACE ORGÁNŮ, INSTITUCÍ A JINÝCH SUBJEKTŮ EVROPSKÉ UNIE

RADA

Závěry Rady o zlepšování potravinářských výrobků

(2016/C 269/04)

RADA EVROPSKÉ UNIE

PŘIPOMÍNÁ:

1. článek 168 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) ⁽¹⁾, v němž se uvádí, že při vymezení a provádění všech politik a činností Unie je zajištěn vysoký stupeň ochrany lidského zdraví a že Unie podněcuje spolupráci mezi členskými státy v oblasti veřejného zdraví a případně podporuje jejich činnost;

Článek 26 SFEU, který stanoví, že vnitřní trh zahrnuje prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn volný pohyb zboží;

2. závěry Rady ze dne 6. prosince 2007 o bílé knize Komise o strategii pro Evropu v oblasti výživy a otázek souvisejících s nadváhou a obezitou ⁽²⁾, v níž byly členské státy v kontextu integrovaného přístupu k řešení problémů v oblasti výživy vyzvány k podpoře činností zaměřených na úpravu složení potravin s cílem snížit obsah soli, nasycených tuků, transmastných kyselin, přidaného cukru a energetické denzity vzhledem k úloze, jakou tyto prvky hrají při vzniku nepřenositelných nemocí, nadváhy a obezity;
3. závěry Rady ze dne 8. června 2010 o opatřeních k omezení příjmu soli u obyvatelstva v zájmu lepšího zdraví ⁽³⁾, v nichž byly členské státy vyzvány, aby posílily nebo vytvořily koordinované a udržitelné vnitrostátní politiky v oblasti výživy zahrnující programy na omezení soli s cílem snížit spotřebu soli na vhodnou úroveň;
4. rámec EU pro vnitrostátní iniciativy týkající se vybraných výživových látek ⁽⁴⁾ stanovený v roce 2011 v návaznosti na pozitivní výsledky rámce EU pro vnitrostátní iniciativy v oblasti soli ⁽⁵⁾, který byl v roce 2012 doplněn o přílohu I týkající se nasycených tuků ⁽⁶⁾ a v roce 2015 o přílohu II týkající se přidaných cukrů ⁽⁷⁾, obsahující politické pokyny pro činnost;
5. závěry Rady ze dne 20. června 2014 o výživě a fyzické aktivitě ⁽⁸⁾ a akční plán pro boj s dětskou obezitou, v nichž byl uznán příznivý dopad prevence nemocí na občany i systémy zdravotní péče a význam zdravého stravování pro snížení rizika chronických onemocnění a nepřenositelných nemocí a v nichž byly členské státy vyzvány, aby nadále činily ze zdravého stravování nejvyšší prioritou, a tak přispívaly k lepšímu zdraví a kvalitě života občanů EU a k udržitelnosti systémů zdravotní péče;
6. podporu, kterou členské státy EU poskytují globálnímu akčnímu plánu Světové zdravotnické organizace pro prevenci a kontrolu nepřenositelných nemocí na období let 2013–2020 ze dne 27. května 2013 ⁽⁹⁾, v němž se vyzvalo ke zmírnění zátěže způsobené nemocí, úmrtností a zdravotním postižením v důsledku nepřenositelných nemocí, které lze předcházet a vyhnout se jí, a to prostřednictvím víceodvětvové součinnosti a spolupráce na vnitrostátní, regionální a celosvětové úrovni, aby obyvatelstvo dosáhlo v každém věku nejvyššího možného standardu zdraví a produktivity a aby tyto nemoci už nepředstavovaly překážku pro životní pohodu nebo socioekonomický rozvoj;

⁽¹⁾ Úř. věst. C 326, 26.10.2012, s. 47 (konsolidované znění).

⁽²⁾ Dokument 15612/07.

⁽³⁾ Úř. věst. C 305, 11.11.2010, s. 3.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/docs/euframework_national_nutrients_en.pdf

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/health/archive/ph_determinants/life_style/nutrition/documents/salt_initiative.pdf

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/docs/saturated_fat_eufnisn_en.pdf

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/docs/added_sugars_en.pdf

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 213, 8.7.2014, s. 1.

⁽⁹⁾ http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/94384/1/9789241506236_eng.pdf

7. závěry o zprávě Komise Evropskému parlamentu a Radě o přítomnosti tuků obsahujících transmastné kyseliny v potravinách a celkově ve stravě obyvatel Unie ⁽¹⁾;
8. konferenci o zlepšování potravinářských výrobků, kterou uspořádalo předsednictví ve dnech 22. a 23. února 2016 v Amsterdamu ⁽²⁾, kde většina členských států, jakož i Norsko a Švýcarsko, provozovatelé potravinářských podniků a nevládní organizace činné v oblasti zdraví potvrdily akční plán pro zlepšování potravinářských výrobků ⁽³⁾, aby se za pomoci koordinovanějších opatření krok za krokem dospělo k nabídce zdravějších výrobků;

SE ZNEPOKOJENÍM KONSTATUJE, ŽE:

9. u evropské populace je příliš vysoký a stále častější výskyt nadváhy, obezity a dalších nepřenositelných nemocí souvisejících se stravou. Tento trend má negativní dopad na střední délku života, snižuje kvalitu života občanů Unie a ovlivňuje společnost, například tím, že ohrožuje dostupnost zdravé a udržitelné pracovní síly a způsobuje vysoké náklady na zdravotní péči, které mohou mít dopad na udržitelnost systémů zdravotní péče. Představuje tak rovněž hospodářskou zátěž pro Unii a její členské státy;
10. závažným problémem je zejména vysoký a dále rostoucí výskyt nadváhy a obezity u dětí, což si žádá důrazná a koordinovaná opatření, kterými se již zabývají na své úrovni členské státy, Unie a Světová zdravotnická organizace (WHO) ⁽⁴⁾;
11. výživa v této souvislosti hraje důležitou úlohu spolu s dalšími otázkami životního stylu: strava mnohých Evropanů obsahuje příliš mnoho soli, nasycených tuků, cukrů a energetickou hodnotu, které jsou většinou důsledkem konzumace zpracovaných potravin nebo hotových jídel, a většina lidí zároveň nekonzumuje dostatek ovoce, zeleniny a celozrnných výrobků. V některých členských státech se lidem stále ještě nabízejí potraviny s vysokým obsahem transmastných kyselin;

UZNÁVÁ, ŽE:

12. v zájmu zlepšení stravy lidí by volba zdravých potravin měla být snadnou volbou.

K dosažení tohoto cíle je nutný holistický přístup: pro politiky a opatření na celostátní a místní úrovni je klíčové fyzické a sociální prostředí, které podporuje a povzbuzuje zdravé návyky při konzumaci potravin, jakož i objektivní výživové údaje a vzdělávání motivované veřejným zdravím.

Důležitým nástrojem pro usnadnění volby zdravých potravin je zlepšování potravinářských výrobků, mimo jiné omezením množství soli, nasycených tuků a přidaných cukrů ⁽⁵⁾ a snížením energetické hodnoty, jakož i lepší dostupností malých nebo zmenšených porcí ⁽⁶⁾. Toto omezení by nemělo obecně vést ke zvýšení energetické hodnoty ⁽⁷⁾ ani ke snížení kvality a bezpečnosti výrobků;

13. aby se podařilo zapůsobit na většinu obyvatel, zejména na děti a ohrožené skupiny, je třeba zaměřit opatření na běžné výrobky, které většina evropské populace konzumuje denně;

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/food/safety/docs/fs_labelling-nutrition_trans-fats-report_en.pdf

⁽²⁾ <http://english.eu2016.nl/events/2016/02/22/thematic-conference-on-product-improvement>

⁽³⁾ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/formulieren/2016/02/22/roadmap-for-action-on-food-product-improvement>

⁽⁴⁾ Demonstrativní seznam: strategie EU týkající se zdravotních problémů souvisejících s výživou, nadváhou a obezitou (2007); politické prohlášení ze zasedání Valného shromáždění OSN na vysoké úrovni o prevenci a kontrole nepřenositelných nemocí z roku 2011; evropský akční plán WHO v oblasti potravin a výživy na období let 2015–2020; Vídeňská deklarace o výživě a nepřenositelných nemocích v kontextu programu Zdraví 2020; akční plán EU pro boj proti dětské obezitě 2014–2020.

⁽⁵⁾ Ve smyslu přílohy II rámce EU pro vnitrostátní iniciativy týkající se vybraných výživových látek (http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/docs/added_sugars_en.pdf) se pojmem „přidané cukry“ rozumí sacharóza, fruktóza, glukóza, škrobové hydrolyzáty (glukózový sirup, sirup s vysokým obsahem fruktózy) a další izolované cukerné přípravky používané jako takové nebo přidávané během přípravy a výroby potravin, jakož i cukry obsažené v medu, sirupech a ovocných šťávách a koncentrovaných ovocných šťávách.

⁽⁶⁾ Řada potravin je balena (sušenky, čokoládové tyčinky, mléčné nápoje, jogurty, ořechy, saláty, konzervy atd.) nebo prodávána (hamburgery, jídla v jídelnách atd.) v porcích, které mají být okamžitě nebo po otevření zkonsumovány. Neexistují žádné jednotné „velikosti“ těchto porcí, ale je jasné, že velikost zvolená výrobcem je jasnou výzvou ke konzumaci výrobku, protože lidé se snaží jídlem neplýtvat. Menší porce nabízejí spotřebiteli větší flexibilitu, protože ke konzumaci druhé porce dojde pouze na základě aktivního rozhodnutí.

⁽⁷⁾ I kdyby však energetická hodnota zůstala stejná, je možné vybízet ke snížení množství nasycených tuků nebo přidaných cukrů, a to zvýšením doporučených výživových složek, jež obecně nejsou konzumovány v dostatečném množství (např. vláknina, ovoce a zelenina).

14. dostupné a cenově přijatelné vylepšené potravinářské výrobky mohou přispět k cíli, jímž je zmírnění nerovnosti v oblasti zdraví, protože ohrožené skupiny, pro něž by mohlo být obtížné vybírat si zdravé potraviny, by si mohly vylepšené výrobky snáze zvolit díky jejich lepší dostupnosti;
15. vlády mají odpovědnost za stanovení cílů v oblasti veřejného zdraví, jichž by posléze mělo být dosaženo ve spolupráci s provozovateli potravinářských podniků a s dalšími příslušnými zúčastněnými stranami. Provozovatelé potravinářských podniků⁽¹⁾ mají v celém potravinovém řetězci odpovědnost za zlepšování výrobků a jídel, jež nabízejí, a přispívají tak k tomu, aby volba zdravých potravin byla snadnou volbou. Důležitou úlohu při podpoře těchto cílů mohou hrát i obecné zásady týkající se složení potravin vypracované veřejnými institucemi (jako jsou nemocnice, školy, domovy pro seniory nebo studentské ubytovny), mimo jiné i na základě veřejných zakázek;
16. výchozí podmínky se v členských státech liší, v některých z nich je již zlepšování potravinářských výrobků zavedeno, například stanovením kritérií pro složení výrobků, kritérií pro školní jídla a jiné potraviny poskytované na základě veřejných zakázek, potvrzením návrhů provozovatelů potravinářských podniků, kritérií souvisejících s označováním nebo s uváděním na trh potravinářských výrobků pro děti a kritérií týkajících se velikosti porcí;
17. tempo snižování množství soli, nasycených tuků a přidaných cukrů a konečné výsledky mohou být částečně ovlivněny kulturními rozdíly v preferencích a stravovacích návycích. Každý přístup by měl tyto kulturní rozdíly a stravovací návyky zohlednit. S ohledem na vnitrostátní situaci by mohla být věnována zvláštní pozornost místním a tradičním potravinám, včetně zeměpisných označení⁽²⁾, které jsou neodmyslitelně spjaté s kulturou a dědictvím dané země, například jejich přínosu k celkovému dietárnímu příjmu;
18. množství soli, nasycených tuků a přidaných cukrů by se mělo v potravinách snižovat postupně, aby si spotřebitel mohl na vylepšené výrobky zvyknout. Zvláštní pozornost si zaslouží potraviny pro kojence a děti, které mají rozvíjet širokou škálu chutí, včetně chuti ke konzumaci ovoce a zeleniny, a měly by zabránit tomu, že děti již v raném věku začnou z hlediska chutí upřednostňovat potraviny s vysokým obsahem cukru a soli;
19. v rámci vnitřního trhu se s potravinami hojně obchoduje přes hranice; zlepšování potravinářských výrobků tedy vyžaduje přeshraniční spolupráci, aby mohlo být z hlediska veřejného zdraví a z průmyslového hlediska účinné, čímž bude zajištěna vysoká úroveň ochrany spotřebitele a zdraví i lepší fungování vnitřního trhu;
20. malým a středním podnikům, které by se chtěly zúčastnit iniciativ v oblasti zlepšování potravinářských výrobků, mohou k práci na zlepšování potravinářských výrobků chybět nutné zdroje nebo dovednosti. S ohledem na podíl malých a středních podniků na trhu je důležité zvyšovat jejich informovanost, podněcovat k jejich podpoře a věnovat jim pozornost prostřednictvím dobrovolného sdílení poznatků a osvědčených postupů;
21. zlepšování složení potravinářských výrobků otevírá velké možnosti pro inovace a podnikatelské příležitosti a může představovat na trhu výhodu. V rámci společností je žádoucí a očekává se větší soudržnost mezi vývojem vylepšených potravinářských výrobků a investicemi pro účely uvádění na trh s cílem prosazovat nejzdravější alternativy, které společnosti nabízejí, a usnadňovat volbu zdravých potravin;
22. cenovou pobídkou by mohlo být začlenění aktivit společností v oblasti výživy a zdraví, které konkrétně souvisejí se zlepšováním potravinářských výrobků, do auditních iniciativ spojených se sociální odpovědností podniků;
23. nezbytné informace potřebné pro spolehlivý přístup ke zlepšování potravinářských výrobků poskytuje výzkum. Obecně je know-how nutné pro první důležité kroky ke zlepšování k dispozici, ale tyto informace by mohly být lépe šířeny a využívány;
24. údaje o současné spotřebě a o složení výrobků pomáhají umožnit, aby byla opatření zaměřena na nejdůležitější skupiny výrobků. Transparentnost a dostupnost těchto údajů usnadňuje přijetí osvědčených postupů;
25. pro přehled o situaci na trhu a o výsledcích přijatých opatření je zásadně důležité pravidelné, transparentní, věrohodné a nezávislé monitorování složení výrobků;
26. výsledky zlepšování potravinářských výrobků mohou ovlivňovat i další faktory, jako jsou technologické možnosti, bezpečnost potravin a cíle udržitelnosti;

(1) Patří sem mimo jiné výrobci, maloobchodníci, stravovací zařízení, bary, restaurace a další poskytovatelé potravin.

(2) <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/intellectual-property/geographical-indications/>

VYZÝVÁ ČLENSKÉ STÁTY, ABY:

27. do konce roku 2017 zavedly ve spolupráci s příslušnými zúčastněnými stranami národní plán pro zlepšování potravinářských výrobků, a to buď jako nový plán, nebo jako součást stávajícího plánu, aby do roku 2020 usnadnily pro spotřebitele volbu zdravých potravin tím, že zvýší dostupnost potravin s nižším obsahem soli, nasycených tuků a přidaných cukrů a s nižší energetickou hodnotou a případně zmenší velikost porcí, a aby poskytovaly informace o výživovém složení zpracovaných potravin. S ohledem na vnitrostátní situaci by mohla být věnována zvláštní pozornost místním a tradičním potravinám, včetně zeměpisných označení⁽¹⁾, které jsou neodmyslitelně spjaty s kulturou a dědictvím dané země, například jejich přínosu k celkovému dietárnímu příjmu;
28. plně využívaly všechny stávající struktury a nástroje, včetně elektronických nástrojů platformy EU pro politiku v oblasti zdraví⁽²⁾, ke sdílení zkušeností s novými iniciativami a opatřeními a ke sdílení osvědčených postupů zaměřených na podporu zlepšování potravinářských výrobků;

VYZÝVÁ ČLENSKÉ STÁTY A KOMISI, ABY:

29. pravidelně, nejméně jednou za dva roky, informovaly o pokroku, jehož bylo dosaženo u iniciativ v oblasti zlepšování potravinářských výrobků, a sdílely dostupná referenční kritéria, osvědčené postupy při provádění a výsledky v rámci skupiny na vysoké úrovni pro výživu a fyzickou aktivitu⁽³⁾;
30. integrovaly mnohorožměrnost oblasti zlepšování potravinářských výrobků tím, že do podniknutých opatření zapojí zástupce odpovědné za oblasti zdraví, zemědělství, potravin, hospodářství a prodeje, inovací, výzkumu a vnitřního trhu;
31. podporovaly technologické a výzkumné projekty v oblasti zlepšování potravinářských výrobků zaměřené na rozvoj a uplatňování spolehlivých a aktuálních vědeckých poznatků;
32. zvyšovaly povědomí a usnadňovaly zapojení malých a středních podniků, například podporou výzkumných projektů zaměřených na zlepšování složení potravin, šířením informací o technikách zlepšování potravinářských výrobků a uplatňováním kritérií týkajících se zlepšování potravinářských výrobků na příslušné strukturální fondy, což poskytne malým a středním podnikům při zlepšování potravinářských výrobků dostupná řešení;

VYZÝVÁ KOMISI, ABY:

33. v souvislosti s rámci EU pro vnitrostátní iniciativy v oblasti soli a vnitrostátní iniciativy týkající se vybraných výživových látek posoudila stávající referenční kritéria pro snížení obsahu soli a nasycených tuků a podpořila vytváření nových možných referenčních kritérií v jasném časovém rámci v kontextu skupiny na vysoké úrovni;
34. při dodržení pravomocí členských států nadále na úrovni Unie zapojovala do procesu zlepšování potravinářských výrobků příslušné zúčastněné strany, včetně provozovatelů potravinářských podniků, a to:
 - a) setrvalou podporou koordinace a spolupráce mezi skupinou na vysoké úrovni pro výživu a fyzickou aktivitu a akční platformou EU pro stravu, fyzickou aktivitu a zdraví⁽⁴⁾ za účelem cílenějších diskusí a výměn informací o zlepšování potravinářských výrobků;
 - b) vytvořením, v rámci akční platformy EU pro stravu, fyzickou aktivitu a zdraví, pracovních skupin s odborníky z členských států i zúčastněných stran s cílem:
 - pracovat na zlepšování metodiky, kvality a sdílení výsledků monitorovacích činností⁽⁵⁾;
 - navrhovat pro kategorie potravin v celém potravinovém řetězci možná kritéria, pokud jde o sůl, nasycené tuky, přidané cukry a případně velikosti porcí;
 - hledat další možné způsoby, jak zvýšit dostupnost volby zdravých potravin, zejména také zvýšením množství příznivých nutričních prvků, jejichž konzumace se doporučuje a jež obecně nejsou konzumovány v dostatečném množství;

⁽¹⁾ <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/intellectual-property/geographical-indications/>

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/health/interest_groups/policy_platform/index_en.htm

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/high_level_group/index_en.htm

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/platform/index_en.htm

⁽⁵⁾ Pro účely monitorování by se měla pozornost zaměřit na celkové množství cukrů a nikoli na přidané cukry, neboť (v současnosti) lze analyzovat pouze celkové množství cukrů.

- c) podporou jasných, transparentních a flexibilních pracovních postupů (např. elektronická výměna informací a pokyny pro spolupráci mezi veřejným a soukromým sektorem) a zveřejňováním informací o pokroku a výsledcích, jichž dosáhly pracovní skupiny, například prostřednictvím internetové platformy EU pro politiku v oblasti zdraví, aby se práce těchto skupin optimalizovala;
35. nadále podporovala zlepšování vědeckého základu, monitorování a sběr údajů týkajících se vylepšených výrobků, spotřeby a nových výrobních metod a sdílení těchto údajů na úrovni EU;
- monitorování pokroku bude navrženo v rámci společné akce pro výživu a fyzickou aktivitu (JANPA) ⁽¹⁾, koordinované Francií, a posuzováno v kontextu probíhajících činností úřadu WHO pro Evropu, Evropské komise a Společného výzkumného střediska;
36. vyzvala Společné výzkumné středisko k účasti na autonomním ověřování a monitorování závazků platformy EU, pokud jde o zlepšování potravinářských výrobků, které by mělo být měřitelné, srovnatelné a spolehlivé a transparentně monitorované;
37. posílila koordinaci a harmonizaci výzkumných činností a veřejně přístupných výzkumných dat s cílem podpořit rozvoj vylepšených potravinářských výrobků prostřednictvím iniciativy společného plánování s názvem Zdravá strava pro zdravý život;
38. pokud možno úzce koordinovala všechny nové činnosti v oblasti zlepšování potravinářských výrobků se stávajícími skupinami a činnostmi, jako je společná akce JANPA a Evropská síť WHO pro opatření v oblasti soli (koordinovaná Švýcarskem);
39. usnadňovala výměnu osvědčených postupů, zejména prostřednictvím těchto opatření:
- a) zvláštní stránky věnované zlepšování potravinářských výrobků vytvořené v rámci mnohostranné internetové platformy EU pro politiku v oblasti zdraví obsahující případně odkazy na stávající databáze, kde mohou všechny zúčastněné strany sdílet své zkušenosti, problémy a poznatky, prezentovat své výsledky, určovat překážky na vnitřním trhu EU a sdělovat si možná řešení těchto překážek;
- b) informování všech zúčastněných stran o plánovaných a prováděných opatřeních na pravidelných zasedáních skupiny na vysoké úrovni a akční platformy EU pro stravu, fyzickou aktivitu a zdraví.

⁽¹⁾ <http://www.janpa.eu/>